ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Виноград Господњи

Година осамнаеста | Број 1 | Нови Сад | О Васкрсу 2022. | Бесплатан примерак

Христос васкрсе!

Ваистину васкрсе!

Са благословом Његовог Преосвештенства
Епископа новосадског и бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ
Лист православне Епархије бачке
Година осамнаеста, број 1
Нови Сад, о Васкрсу 2022.

Уредник
Презвитер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва
Протојерej-ставрофор Милован Миодраговић
Протојерej Владан Симић
Протојерej Жељко Латиновић
Протонамесник Милорад Мировић
Протонамесник Игор Игњатов
Презвитер Лео Малешевић
Др Данило Михајловић

Лектор и коректор
Јелица Недић

Техничка обрада
Татјана Срдић

Фотографије
Предње корице: *Васкрсење Господа Исуса Христа* (Филип Поповић)
Стр. 6, 13, 15, 16, 23: Иконописна радионица манастира Васкрсења Христова у Кању
Стр. 9: Информативна служба Српске Православне Цркве
Стр. 31: Епархија ваљевска

Штампа
Принт студио ИН, Нови Сад, 2021.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво
21000 Нови Сад
Змај Јовина 4
vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com
www.eparhijabacka.info

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)
ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:
Лист православне Епархије бачке
/Главни и одговорни уредник презвитер др Милан Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82 (2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм
Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.
ISSN 0353-1783
COBISS.SR-ID 16504322

САДРЖАЈ

ВАСКРШЊА ПОСЛАНИЦА 3
ОСМИ ДАН 6
Катихета Ђорђе Гојић: Васкрсење Христово – темељ живота у Цркви 6
РАЗГОВОР 8
Епископ мохачки Дамаскин: Васкрсење Христово – залог вечног живота и темељ наше вере 8
ОЧЕ, ДА ТЕ ПИТАМ 12
Протонамесник Велимир Врућинић: Однос празника Христовог Васкрсења и свете Тајне крштења 12
БИБЛИЈСКИ ПОЈМОВНИК 14
Протојерej-ставрофор Милован Миодраговић: Јеванђеље 14
ИЗ СВЕТООТАЧКЕ РИЗНИЦЕ 15
Свети Атанасије Велики: Циљ Очовечења – предавање бесмртности 15
СТАРЕЧНИК 17
О ави Макарију Египатском 17
ИЗ ЛЕТОПИСА 18
Ђакон Мирослав Николић: Сто двадесет година од изградње Владичанског двора у Новом Саду . . . 18
ПОРТРЕТИ ГОВОРЕ 20
Протојерej Миодраг Андрић: Др Душан Јовановић (1922 – 2008) 20
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ 21
Др Предраг М. Вајагић: Место и значај Епархије бачке у осмовековној историји Српске Православне Цркве 21
ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ 23
Матеја Вуковић: Слово о Светом Сави 23
АКТУЕЛНОСТИ 24
УПОКОЈ, ГОСПОДЕ 33
Марија Мишковић (1932 – 2022) 33
Станимир Панић (1931 – 2022) 34
СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ 35
НОВА ИЗДАЊА 36
НА ТАЛАСУ ПРАВОСЛАВЉА 37

Васкршња посланица

Српска Православна Црква
својој духовној деци
о Васкрсу 2022. године

ПОРФИРИЈЕ
по милости Божјој

православни Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски, са свим архијерејима Српске Православне Цркве – свештенству, монаштву и свим синовима и кћерима наше свете Цркве: благодат, милост и мир од Бога Оца, и Господа нашега Исуса Христа, и Духа Светога, уз радосни васкршњи поздрав:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ! ВАИСТИНУ ВАСКРСЕ!

„Ево дана који створи Господ,
обрадујмо се и узвеселимо се
у њему!" (Пс. 117, 24)

Драга наша децо духовна,

Овим речима, још из старозаветних давнина, одушевљено кличе цар и пророк Давид, провидећи Духом Светим велики дан Христове победе над смрћу и наше духовно славље због тога. У овај велики и тајанствени дан сва твар је окупана светлошћу вечности и са неизрецивом радошћу пева победну песму Господу Који је прогнао таму греха и обасјао нас незалазним зрацима живота. „И Светлост светли у тами и тама је не обузе" (Јов. 1, 5) – тако је суштину божанског Откровења и нашег хришћанског сведочења сажео свети апостол, еванђелист и Богослов Јован који је за време Тајне Вечере наслонио главу на Господња прса и упио сву снагу, лепоту и тајну Његовог животворног богочовечанског бића.

Тамница гроба и окови смрти нису могли да схвате ни задрже Светлост од Светлости од Оца рођену пре свих векова, кроз коју је све постало – Јединородног Сина и Господа нашега Исуса Христа, иако су то покушали свим средствима. Од ноћи у којој је био предат у руке безаконикâ све је толико било преиспуњено неверством и насиљем да се са распетим Христом напослетку морало завапити: „Боже мој, Боже мој, зашто си ме оставио?" (Марк. 15, 34). Гледајући како је некада славни Јерусалим обавијала духовна тама греха, Јединородни Син је са високо уздигнутог крста гледао како се пред Њиме разјапљује мрачна чељуст гроба не би ли га заувек прогутала. Са каменог тла њених оштрих обода Господу су челници вере и народа подругљиво говорили да крсну благовест спасења преиначи у гордо прихватање моћи палога света: „Нека сиђе сад са крста, па ћемо веровати у њега!" (Мат. 27, 42).

У часу безнађа су и самртни ропци распетих осуђеника прелазили у ругање Живоме Богу, Спаситељу света. Ономе Који је из љубави сишао међу нас и таму наших живота обасјао вечном светлошћу и радошћу. Ономе Који је, тумачећи Свог Оца небеског у древном јеврејском предању, показао очинско лице Бога свеколиком свету. Ономе Који нас је Својим страдањима и славним Васкрсењем учинио чедима животворне љубави Божје. Ономе Који је благодатну снагу живота даровао Цркви, „стубу и тврђави истине" (I Тим. 3, 16), коју ни „врата пакла неће надвладати" (Мат.

Васкршња посланица

16, 18). Ономе Који нас је охрабрио да будемо истрајни весници смисла у овоме туробном добу. Ономе Који ће као кротко Јагње принето за наше грехе (Јов. 1, 36) бити последња Божја реч на Страшном суду (Откр. 22, 3) – храм Јерусалима Новог, обасјаног Божјом славом.

Ми се на голготску гору свагда успињемо, драга децо духовна, јер смо позвани да сведочимо Живога Бога у свету и тако учествујемо у спасењу сваког Божјег створења. Вођени Духом Светим, ми смо, према светом апостолу Павлу, синови Божји у којима сва твар чезне за ослобођењем од пропадљивости и за радошћу вечног живота (Римљ. 8, 21). Овај осећај одговорности међу нама је данас посебно наглашен због свеопште кризе у свету и чињенице да се пламен ратних разарања на просторима Украјине придружио оним другим местима на планети која су оружани сукоб прогласила јединим одговором на различитости и неслагање међу државама, народима и верама. Саосећамо и састрадавамо са свим православним хришћанима, браћо и сестре, саосећамо и састрадавамо са свим људима овога света гледајући како се сукоби на украјинском тлу и широм васељене још више продубљују. Велики апостол Павле подсећа: „(Бог) је створио од крви сваки народ човечанства да станује по свему лицу земаљскоме” (Дела ап. 17, 26). Дакле, саздани смо као један и јединствен људски род и позвани смо да једно будемо. Стога се Васкрслом Господу молимо да се што пре и безусловно успостави мир, престане страдање, и да се сви избегли врате у своје домове. Сваки рат, било где и било када, производи само губитнике и пораз је људског достојанства, пораз је и срамота сваког човека као иконе Божје.

И док силе овога света воде беспоштедне ратове, највише страдања подноси обичан човек. Шта ћемо ми који смо сабрани данас у Празнику над празницима, угрејани топлином домова, рећи онима који су разорном стихијом одвојени од својих најближих и расути по туђини? Како ћемо запевати пасхалну песму када је међу нама толико гладних и жедних правде, толико неутешних? Нека нас одговору на ова питања поведе Сâм Господ Исус Христос чије Царство није од овога

Васкрсење Господа Исуса Христа

света – јер „кад би било од овога света Царство моје”, како је Спаситељ био рекао Пилату, „слуге моје би се борile да не будем предан Јудејима; али Царство моје није одавде” (Јов. 18, 36).

Значење ових речи, у време када је Јудеја такође била распарчавана интересима Рима, Сирије и Персије, Богочовек Исус нам је показао на много начина. Сетимо се само исцељења гадаринског бесомучника, браћо и сестре, за кога се каже да је био поседнут легијом демонâ (Марк. 5, 1 – 20). Призор неукротивог човека који је живео у гробовима и данонoћно се тукао камењем осликава трагично стање многих под римском влашћу и повезује све прошле, садашње и будуће жртве глобалних сукоба које су без Христа, пре или касније, осуђене на самоуништење. Исцеливши бесомучног човека протеривањем легиона непријатеља у крдо нечистих животиња, Христос нам је показао да му је, пре свега, било битно да страдалника изведе из гроба и пружи могућност вечног живота, а тек после тога решавање спољашњих усло-

Васкршња посланица

ва живота. То је могао само вечни Логос Који се међу људима настанио у пуноћи благодати и истине (Јов. 1, 14). Зато Он од смрти избављеног човека оставља да у истим околностима сведочи учињену Божју милост и зато напослетку добровољно напушта пределе у којима се Бог показао моћнијим од свих нечистота које су покретале њихове владаре. Царство Христово, дакле, није од овога света и то је благовест спасења. Царство Христово није од овога света и том снагом устајемо за живот вечни. Царство Христово није од овога света и зато без разлике чинимо свакоме од „ових најмањих" у њиховој потреби. Царство Христово није од овога света и зато загрлимо другога као Господа Самог, јер ћемо само тако бити прихваћени као Његови.

Будимо окренути љубави, драга децо духовна, јер нас на то упућује глас самог анђела над празним гробом Христовим: „Што тражите живога међу мртвима? Није овде, него устаде!" (Лук. 24, 5 – 6). Негујмо сазнање да је „наше живљење на небесима", како говори апостол Павле, „откуда очекујемо и Спаситеља Господа Исуса Христа" (Филипљ. 3, 20). Будимо такође свесни да нас исконски методи обмане страстима и страховима у злоупотреби масовних медија могу лако учинити људима поробљене свести и пригушене савести, туђинима свом небеском назначењу. Чувајмо се привидне сигурности глобалног мравињака који нас жели учинити безличним притвореницима самодовољности. Време проводити у убеђењу да се виртуелним светом нездравог умишљања и конзумацијом материјалних добара може задобити истинско благостање, значи бити осуђен на живот без достојанства и слободе. У свету који одбија да буде заквашен светлошћу божанске љубави трудови и жртве нису схваћене на начин Христове Голготе, попут Крста за којим ће, по благовољењу Божјем, доћи Васкрсење, него као страшне препреке личном миру и сигурности. Нека нас од тога сачува дубока верност крсно-васкрсној судбини нашег светосавског, српског народа, и нека нас ка вечном смислу води наше новозаветно, косовско опредељење. Земаљско је замалена царство, а небеско увек и довека!

Бесмртна дела саможртвене љубави према Богу и отаџбини показали су у протеклим месецима многи наши лекари, здравстени радници и бројни други људи који су се нашли на тешким и одговорним дужностима. Гледајући на светитеље Цркве Христове и угледајући се на свете претке, они су ходили и ходе путем христоподобних врлина, путем љубави која све у себи садржи и осмишљава, по којој се познају ученици Христови и народ Божји. „Од ове љубави нико нема веће, да ко живот свој положи за пријатеље своје" (Јов. 15, 13) – тако нам је Господ Христос завештао пут истинског живота и мира, ван кога су животне тешкоће попут праве арене бесмисла.

У васкршњој радости са особитом пастирском бригом и одговорношћу упућујемо очинске поздраве и молитве нашим сестрама и браћи у отаџбини и расејању, где год да живе православни Срби, а посебно онима на Косову и Метохији, нашој духовној и националној колевци, поручујући им да знамо њихова искушења и борбе, али да ће њихова Мајка Црква увек бити уз њих као и до сада. Данас смо духовно и молитвено са свима вама на свакоме месту где живите. Нека сваки православни дом буде обасјан светлошћу Васкрслога Христа и осењен снагом радосне песме: „Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи, и свима који су у гробовима живот дарова!"

Срећан вам и Богом благословен овај дан у који смо се родили за живот вечни! Са овим жељама и молитвама Васкрсломе Господу Христу желимо Вам свако истинско добро и поздрављамо вас најрадоснијим поздравом:

Христос васкрсе – Ваистину васкрсе!

Дано у Патријаршији српској у Београду,
о Васкрсу 2022. године.

Ваши молитвеници пред Васкрслим Господом:

Архиепископ пећки, Митрополит
београдско-карловачки и
Патријарх српски Порфирије
са свим архијерејима
Српске Православне Цркве.

Осми дан

Катихета Ђорђе Гојић:
ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО – ТЕМЕЉ ЖИВОТА У ЦРКВИ

„Јер пошто је кроз човека смрт, кроз човека је и васкрсење мртвих. Јер као што у Адаму сви умиру, тако ће и у Христу сви оживети" (I Кор. 15, 21 – 22).

Васкрсење Христово представља темељ хришћанске вере. Оно није пуко религијско убеђење, доживљено и схваћено на нивоу поучне приче или „хришћанског мита", већ реалност и најдубља истина од које зависи спасење читавог света. Оно је наговештај живота вечног и управо због тога представља централни догађај у светом Јеванђељу. Васкрсењем Христовим је надахнуто целокупно хришћанско Предање. На догађају Христовог Васкрсења утемељен је сав светотајински, богослужбени и молитвени живот Цркве. Васкрсење представља основу хришћанске проповеди, мисионарења, катихизације, добротворне делатности Цркве, као и њене бриге за овај свет. Због тога, међу многим црквеним празницима, празник Васкрсења Христова заузима нарочито место у Цркви, али и у срцима свих њених чланова.

Приликом сагледавања значаја и смисла Васкрсења за спасење човека, неопходно је имати у виду човеково боголико достојанство, које је посведочено у Светом Писму, записаној речи Божјој. На самом почетку Светог Писма Старог Завета уверавамо се да је човек створен *по обличју Божјем*, односно по лику Божјем, као господар свега створеног (ср. I Мојс. 1, 26 – 27; Пс. 8, 6 – 8).

Васкрсење Господа Исуса Христа

Доласком Господа Исуса Христа у свет, ова старозаветна истина о човековом боголиком достојанству добија свој потпуни смисао. На основу Светога Писма Новог Завета уверавамо се да израз *по обличју Божјем* указује да је човек створен по обличју Христовом, те да је, у том смислу, човек христолико биће (ср. Римљ. 8, 29). Штавише, човек се може назвати сином Божјим само захваљујући Господу Исусу Христу, Сину Божјем, кроз Којег добија дар усиновљења (ср. Римљ. 8, 14 – 17; Гал. 4, 7; Еф. 1, 5).

Осми дан

Ова богооткривена истина је потврда првобитног назначења човековог да живи вечно у заједници љубави Божје. Предуслов остварења овог предвечног плана Божјег био је да човек својим слободним пристанком одговори на Божју вољу и љубав. Међутим, насупрот томе, наши прародитељи Адам и Ева су својом слободном вољом изабрали живот мимо заједнице са Богом (ср. I Мојс. 3), а последице тог чина биле су катастрофалне: човек је лишен првобитног обитавања у рајској заједници љубави Божје, а у његов живот ушла је смрт као највећи и последњи непријатељ људске природе.

Како Бог не би дозволио да свет, на челу са човеком, пропадне, Његова воља је била да Син Божји, Господ Исус Христос, постане Човек, узме на Себе људску природу и узведе је у заједницу Божје љубави. О овој великој истини говоре речи светог Атанасија Великог, које се односе на Христа: „Он се очовечио да бисмо се ми обожили." Човек је у Христу и кроз Христа добио могућност богоусиновљења и обожења, а истина о човеку је попримила нову димензију. Човек је створен за вечност, што представља истину коју савремени свет често заборавља.

Међутим, услед човековог првородног греха није било довољно да се Христос само оваплоти и постане Човек већ је било потребно да на Себе узме грехе света (ср. Јов. 1, 29; I Петр. 2, 24) и исцели рану смрти, коју је начинио човек у рају.

Христос је, из Своје љубави према човеку, поднео смрт на Крсту како би Својом смрћу победио смрт и Својим славним Васкрсењем даровао човеку живот вечни. О тој истини нас поучава тропар Христовог Васкрсења, у којем певамо: „Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и онима који су у гробовима живот дарова." Христово даривање живота вечнога Васкрсењем јесте дар преласка из смрти у живот вечни и узвођење човека у заједницу љубави Божје. Победом Живота над смрћу у Личности Васкрслога Христа, догађај Васкрсења је пројављен као истинска Пасха – прелазак из смрти у живот вечни.

Упознат са великом Тајном Васкрсења, човек је призван да ту тајну сведочи на свакодневном нивоу и да се труди да целокупан његов живот буде надахнут Васкрслим Христом, „за Којега је све и кроз Којега је све" (Јевр. 2, 10). Човек најконкретније сведочи реалност Васкрсења у истоименом празнику, у којем су догађај и порука Христовог Васкрсења непромењено очувани, због чега се у свести хришћана сматра најрадоснијим црквеним празником.

У црквеној химнографији, која иде у корак са хришћанским осећајем величине овог Празника, Васкрс се често назива *Празником над празницима*. Он је, како га описују богослужбене химне, „цар и господар и први међу свима данима, и главни, и светлоносни". О његовој величини сведочи ирмос осме песме канона Пасхе: „Овај одабрани и свети дан, једини је цар и господар седмицâ; он је Празник над празницима и славље над слављима."

Ова величанствена истина Васкрсења надахнула је апостола Павла да узвикне: „Где ти је, смрти, жалац? Где ти је, пакле, победа?" (I Кор. 15, 55), а светог Јована Златоуста да у свом *Пасхалном слову* дода: „Васкрсе Христос и ад се стропошта! (...) Васкрсе Христос и живот царује! Васкрсе Христос и – ниједног мртвог у гробу!"

Разговор

Епископ мохачки Дамаскин: ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО – ЗАЛОГ ВЕЧНОГ ЖИВОТА И ТЕМЕЉ НАШЕ ВЕРЕ

У овом броју нашег листа објављујемо разговор са Његовим Преосвештенством Епископом мохачким г. Дамаскином, викаром Епископа бачког.

Ваше Преосвештенство, дозволите ми да Вам на самом почетку нашег разговора, у име уредништва листа *Виноград Господњи* и у своје лично име, упутим благодарност што сте се одазвали нашем позиву и тиме нам указали изузетну част. Познато је да се у богослужбеном животу и Предању наше свете Цркве Васкрс назива Празником над празницима. Можете ли нам објаснити у чему се огледају суштина и значај празника Христовог Васкрсења?

Захваљујући уредништву листа Епархије бачке *Виноград Господњи* на прилици да у ово претпразнично време прозборим о највећем Догађају у историји спасења рода људског и све творевине Божје, о Празнику над празницима, како сте то навели у Вашем уводу, желим да укажем на искуство хришћанских светитеља, али и људи делатног хришћанског подвига, да је целокупни наш живот – живот створених, а тиме и пропадљивих бића – ход ка Пасхи, ка преласку из света познатог нам простим чулима у свет и живот какве наша чула нису у стању да појме. „Што око не виде и ухо не чу, и у срце човеку не дође", како апостол Павле сведочи Коринћанима и свима нама, „оно припреми Бог онима који Га љубе" (I Кор. 2, 9). Тај прелазак, *песах*, наговештен је чудесним избављењем Мојсијевог народа у Мисиру, односно изласком из земље ропства у Земљу обећану, земљу коју је требало освојити после подвига и искушења пустиње, подвига живота по Божјем закону. Управо овакво искуство пустињског подвига и оскудности се свима нама нуди у недељама које претходе Великом посту и у недељама великопосног библијског хода, које нас узводе у пасхалну радост новог живота, у наговештај оног вечног, обећаног Царства. Догађај Христовог Васкрсења учинио је обећање дато старозаветним патријарсима и пророцима несагледиво већим од поимања спасења у људским, а нарочито у националним оквирима. Васкрсење Господа и Спаса нашег Исуса Христа је истинска Пасха, пуноћа Божјег Откривења, залог вечног живота и темељ наше вере. Јер, без Васкрсења Христовог и вере у Васкрсење Христово, „узалуд је вера наша", према речима апостола Павла, али узалуд је и подвиг наш, маколики био, јер постаје „таштина и мука духу" (Проп. 1, 14).

У својој приступној беседи указали сте на нераскидиву везу између епископске службе и службе Христове, која врхуни у Његовом Распећу на Крсту и славном Васкрсењу. Да ли бисте нам, у светлу Празника над празницима, приближили овај однос службе Епископа са Христовим страдањем на Крсту и Његовим Васкрсењем?

Промишљање о служби Епископа и прихватање те највеће од свих служби коју смртни човек може да добије јесте прихватање Христовог Крста и страдања, једнако као и Његовог славног Васкрсења. То је прихватање и ношења крста свих људи који су нам поверени и састрадавање са свима њима у недаћама које се неминовно појављују, али и радост, јер „наша пролазна и мала невоља припрема нам преизобилно и неизмерно вечно богатство славе" (II Кор. 4, 17), према речима светог апостола Павла. Поменућу овом приликом, са великим поштовањем и дивљењем, двојицу блаженопочивших архијереја – епископа нишког Доситеја (Васића), потоњег митрополита загребачког, и епископа бачког Иринеја (Ћирића). То су личности које су, у своје време, понеле и истрајале носећи тежину личног крста, без страха или роптања, али и тежину

Са хиротоније Епископа мохачког Дамаскина у Храму Светог Саве у Београду

бремена других, пре свих деце, коју је требало збринути током оба светска рата. Бригом епископа Доситеја, у манастиру Светог Романа у Ђунису неговано је и спасено преко стотину деце, а свесрдним залагањем епископа бачког Иринеја (Ћирића) и његових епархиота спасено је и збринуто две хиљаде и осамсто деце, као и сто осамдесет мајки и одојчади из мађарског логора Шарвар. Враћам се поново на подвиг на који смо сви упућени, јер смо сви одговорни једни за друге, на подвиг духовни и телесни, на подвиг савести и онај због којег и у којем су сабрани сви наши трудови – подвиг богопознања.

Будући да сте своје академско образовање започели на Математичком, а наставили на Православном богословском факултету, замолио бих Вас да нам кажете какав је Ваш поглед на увек актуелно питање односа између теологије и такозваних природних наука.

Наши избори и трагања у младости недвосмислено говоре о нама као личностима, чак и онда када их не начинимо. Гимназијско образовање нудило је и нуди сав спектар усмерења доступних младом човеку да се одушеви и заволи једну или више наука, природних или друштвених. Мислим да не треба правити тако оштру поделу међу наукама и изборима, нити треба „специјализовати" само једну област доступну нашем интелекту и вољи. Увек смо задивљени нечијим свестраним образовањем, нарочито ако области познавања нису комплементарне. Природне науке својим доказима и истраживањима дају човеку осећај постојаности и склада, сврсисходности, радост због открића природних законитости. Ајнштајн је негде записао да је „најлепше и најдубље искуство осећање мистичног – узрок (семе) сваке науке". И заиста, осећање мистичног, које настаје када овладамо одређеном материјом и када, ако је наше занимање дубље, испред појмова *логика*, *математика* или *физика* ставимо префикс „мета", постајемо трагаоци за Законодавцем, а не само за законитостима, били ми тога свесни или не. Наравно, постоје и сасвим другачија усмерења ка Богу, могуће смиренија и усмеренија, која не укључују потребу за изучавањем природних или друштвених наука, нити за заогртањем теологијом као интелектуалним огртачем вере. Вера обичних људи је често узвишенија и чистија, достојна сваког дивљења.

Разговор

Епископ мохачки Дамаскин богослужи у храму Светих Кирила и Методија у Новом Саду

Монашки постриг сте примили руком блаженопочившег патријарха Иринеја, тадашњег Епископа нишког. Које чињенице бисте посебно издвојили на основу дугогодишњег непосредног познавања личности блаженопочившег патријарха Иринеја?

Сећање на блаженопочившег патријарха Иринеја је у целој мојој породици веома живо. У једном тешком времену, као Епископ нишки, постао је пријатељ и добротвор наше породице, тако да смо и после његовог избора за Патријарха српског имали ту част и привилегију да га, као и многе Нишлије, доживљавамо као блиског и свог. Из његове руке сам примио монашки и свештенички чин; његовим благословом сам био професор у Богословији Свете браће Кирила и Методија у Нишу; његовим руковођењем сам био упућен на школовање у Москву и Солун. Исто тако, био је чест гост у нашем дому и у манастиру Светог Романа, који је необично волео. Имао сам и ту част да будем део његове пратње у посети Антиохијској Патријаршији 2019. године и да служим у Дамаску, граду за који ме веже и светитељ и име које сам на монашењу добио. Свакако, највише сам благодаран Богу на саветима и времену које сам провео у његовој близини.

После завршених студија на Богословском факултету у Београду, духовно сте стасавали на Московској духовној академији и на Богословском факултету Аристотеловог универзитета у Солуну. Скоро читаву деценију сте провели у манастиру Светог Романа у Епархији нишкој, где Вас је затекао избор за Епископа мохачког. Каква су ваша лична искуства везана за места и светиње у којима сте стасавали?

Духовно стасавање, како сте рекли, траје читавог живота, почевши од оних првих утисака из детињства, када смо били сведоци побожности својих родитеља или верника које смо посматрали у цркви у време богослужења. Наше целокупно касније приближавање Богу увек је плод наших утисака о људима који су на том путу већ дуго и много испред нас, било да су они наши професори, ментори, колеге или богослови чија смо дела читали. Духовни разговори са монасима у Епархији нишкој, са оцем Илијом из манастира Матејевца и оцем Дионисијем из манастира Липовца, али и са многим другим дивним духовницима, усмерили су моју пажњу и љубав ка монашком животу. Слушајући речи Његове Светости Патријарха српског Порфирија изговорене на дан мога рукоположења за епископа, био

сам дубоко ганут његовим познавањем мога живота и околности у којима сам одрастао, као и свим искушењима на која сам наилазио. Никада свој живот не видимо у целини, осим у тешким ситуацијама болести или недаћâ. Знати да је све што смо проживели и све у чему смо истрајали било, по речима Његове Светости, „припрема за оно у шта сте (данас) узведени" – за епископску службу – значи бити спреман, уз благодат Божју и колико је до нас, за све оно што та служба захтева и подразумева у будућности.

На велику радост свеколике пуноће Српске Православне Цркве, а поготову на радост свештенства и верног народа Богом чуване Епархије бачке, на празник Чуда светога архангела Михаила у Хони, 6/19. септембра 2021. године – када се прославља Патрон Епархије бачке – хиротонисани сте за Епископа мохачког, викара Епископа бачког. За релативно кратко време сте богослужили у многим храмовима наше Епархије. Шта нам можете рећи о Вашим досадашњим искуствима о црквеном животу у Епархији бачкој?

Моји први утисци из Епархије бачке су из времена када сам као гимназијалац био у посети манастиру Ковиљу, а први утисци о Преосвећеном епископу Иринеју потичу из још ранијег периода. Враћајући се на претходно питање о духовном стасавању, могу само скромно да приметим да духовно руковођење и присуство у раду нашег Епископа, као и саживот са ковиљском братијом, представља велики благослов у мом животу. Посета храмовима Епархије бачке сведочи о развијеном литургијском животу и великом присуству деце и младих људи, који се редовно причешћују и показују наклоност према својим свештеницима и епископима.

Коју поруку бисте упутили нашим читаоцима поводом празника Христовог Васкрсења?

Епископ мохачки Дамаскин беседи у храму Светог архангела Гаврила у Кањижи

Честитајући свим читаоцима епархијског листа *Виноград Господњи* најрадоснији хришћански Празник – Васкрсење Христово, уз жеље да Празник дочекамо без страха од болести или других недаћа које већ нарушавају наш унутрашњи мир, али и онај други, светски, захваљујем свим свештенослужитељима и верном народу на топлом пријему и молитвама.

Ваше Преосвештенство, благодарећи вам још једампут што сте се одазвали нашем позиву, на крају разговора желим да Вам честитам Празник над празницима – Васкрсење Господа нашега Исуса Христа, желећи Вам уједно свако добро од Господа, али и благодатно укрепљење Ваших духовних и телесних снага и Божју помоћ у даљем архијерејском делању. Христос васкрсе!

Заиста васкрсе из мртвих Христос, Господ и Спас наш!

Разговарао презвитер др Милан Бандобрански

Оче, да те питам

Протонамесник Велимир Вруђинић: ОДНОС ПРАЗНИКА ХРИСТОВОГ ВАСКРСЕЊА И СВЕТЕ ТАЈНЕ КРШТЕЊА

Имајући у виду истину вере да се у светој Тајни крштења остварује наше сапогребење и саваскрсење Господу Исусу Христу, те да се у првим вековима крштавање нових чланова Цркве савршавало управо у навечерје Васкрса, поставили смо следеће питање протонамеснику Велимиру Вруђинићу:

Можете ли нам објаснити у каквом односу се налазе празник Христовог Васкрсења и света Тајна крштења?

Света Тајна крштења је почетак и корен хришћанског постојања и живота. У крштењу се остварује обновљење пале људске природе и иконе Божје у људима, као и обновљење древне красоте Божје у човеку. Крштење је темељ и почетак новог начина живота, живота у Христу.

Крштење јесте истинско и стварно рођење човека за ново постојање у Христу, за истинити и нетрулежни живот. То је дар нове твари, новог живота у Христу, „бања новога рођења и обновљења Духом Светим" (Тит. 3, 5). У крштењу се остварује примање првинâ Светога Духа и обећаних будућих добара. Крштењем се стиче удео у нади свеопштег васкрсења. Тако ова света Тајна добија значење *првог васкрсења* или *другог живота* човековог, односно његовог *новог* или *другог рођења*, без којег нису могући почетак и напредак духовног живота. Стога је веза између Васкрсења и свете Тајне крштења нераскидива. Наиме, крштење нас уводи у Тајну Васкрсења Христова, а кроз Христово Васкрсење и у Тајну нашег васкрсења. Пасха Господња – пасха наша.

У наставку ћемо, кроз примере старозаветних праслика свете Тајне крштења, али и кроз символику самог обреда крштења, представити однос између Васкрсења и свете Тајне крштења.

Првобитно стварање света је прва праслика светог крштења, јер се у крштењу савршава поновно стварање човека. При првом стварању Дух Божји се надносио над водом; у новом стварању *водом и Духом*, савршава се поновно рођење човеково.

Потоп је други старозаветни догађај којим је прасликована света Тајна крштења. Спасење Ноја и његових сродника у лађи је праслика спасења људи *водом и Духом* у крштењу (ср. I Петр. 3, 18 – 22).

Међу многобројним старозаветним догађајима у којима је прасликована света Тајна крштења, треба издвојити пролазак Мојсеја са израиљским народом кроз Црвено море. О овом старозаветном догађају као праслици крштења апостол Павле сведочи следећим речима: „Нећу да не знате, браћо, да оци наши сви под облаком бејаху, и сви кроз море прођоше, и сви се у Мојсеја крстише у облаку и мору; и сви исто јело духовно једоше; и сви исто пиће духовно пише; јер пијаху од духовне стене која их је следила, а стена беше Христос" (I Кор. 10, 1 – 4). Тумачећи наведене речи, свети Григорије Палама нас поучава да је Црвено море „праслика воде светог крштења", а да је „облак праслика Светога Духа, Који тајанствено осењује са неба крштаване", док су јело и пиће „икона светог Тела и Крви Христове, којима се ми верни свакодневно причешћујемо".

Света Тајна крштења је поновно стварање *водом и Духом* и поновно рађање човеково. Ову истину открио нам је Сâм Господ Исус Христос, рекавши у разговору са Никодимом да „ако се ко не роди водом и Духом, не може ући у Царство Божје" (Јов. 3, 6). Светим Крштењем следимо Христа у крсној смрти и Васкрсењу. С тим у вези, свети Григорије Ниски истиче: „Саумиремо са Христом у тајанственој води крштењем погребени (...) да би подражавању смрти следило и подражавање Васкрсења."

Символика троструког погружења у воду и излажења из ње указује на суштину свете Тајне крштења. Крштењем човек сау-

Оче, да те питам

мире са Христом, сапогребава се и саваскрсава са Њим. У прилог наведеном говоре речи апостола Павла из Посланице Римљанима, које се читају и у оквиру чина крштења: „Или зар не знате да сви који се крстисмо у Христа Исуса, у смрт Његову се крстисмо? Тако се са Њим погребосмо кроз крштење у смрт, да бисмо, као што Христос устаде из мртвих славом Очевом, тако и ми ходили у новом животу. Јер ако постадосмо сједињени са обликом смрти Његове, онда ћемо и са Васкрсењем" (Римљ. 6, 3 – 5). Надовезујући се на ове богонадахнуте речи апостола Павла, Оци и Учитељи Цркве су током историје сведочили и исповедали веру о крштењу као светој Тајни у којој се остварује сапогребење и саваскрсење са Господом Исусом Христом. Тако је још свети Кирило Јерусалимски новокрштене чланове Цркве поучавао да троструко погружење у воду симболизује тродневно погребење Христово. Све се истовремено догађа у светом крштењу: смрт старога човека, погребење и васкрсење новога човека. То наглашава и свети Јован Златоуст следећим речима: „Божанствени симболи савршавају се током светог крштења – погребење и смрт, васкрсење и живот. И све се то дешава истовремено. Када погрузимо главу у воду, као да је гроб, сахрањује се наш стари човек, а када се урони, нестаје. Касније, када излазимо из воде, враћа се и нови човек. Јер, као што је лако да се погрузимо у воду и вратимо се натраг, тако је и Богу лако да сахрани старога човека, а покаже новога." Слично наведеном је сведочанство светога Николе Кавасиле, који нас поучава: „У води светог крштења нестаје живот старога човека и показује се живот новог човека. Та вода утапа старог човека и васкрсава новога."

Света Тајна крштења се изворно савршавала у оквиру сабрања читаве црквене заједнице којој су, чином крштења, приступали новокрштени чланови. Смисао крштења је управо у томе да оно уводи човека у Цркву и чини га чланом Тела Христовог. Одмах после крштења новокрштени су учествовали у Литургији и причешћивали се заједно са осталим члановима црквене заједнице из једне Чаше и једним Хлебом. С тим у вези, значајне су речи апостола Павла: „Један је Господ, једна вера, једно крштење" (Еф. 4, 5); „Јер се Једним Духом сви ми крстисмо у једно тело (...) и сви смо Једним Духом напојени" (I Кор. 12, 13).

У старини се крштавање нових чланова Цркве савршавало на светој Литургији у Велику суботу и као такво је представљало пројаву пасхалне Тајне у животу Цркве. Иако је пракса да се света Тајна крштења савршава у склопу свете Литургије на Велику суботу скоро ишчезла, постоје скромни покушаји да се ова пракса васпостави, будући да је крштење, како смо се уверили, светотајинско учешће човека у смрти и Васкрсењу Господа Исуса Христа. Својом смрћу Христос побеђује нашу смрт, Својим Васкрсењем дарује нам залог свеопштег васкрсења. Знамо да је обред погружења у воду Господ испунио смислом и учинио га делотворним. Учинио га је знамењем Своје смрти и Свог Васкрсења. Сведочећи о томе, апостол Павле вели: „Ако ли умресмо са Христом, верујемо да ћемо и живети са Њиме" (Римљ. 6, 8); „Уверен сам да нас ни смрт, ни живот, ни анђели, ни поглаварства, ни силе, ни садашњост, ни будућност, ни висина, ни дубина, нити икаква друга твар неће моћи одвојити од љубави Божје, која је у Христу Исусу Господу нашем" (Римљ. 8, 38 – 39).

Библијски појмовник

Протојерej-ставрофор Милован Миодраговић: ЈЕВАНЂЕЉЕ

Реч *јеванђеље* означава добру, благу, радосну вест и првобитно се није односила на књиге или списе. Ова реч се у античком свету употребљавала да укаже на неку лепу вест или новост, као и на награду ономе који доноси добру вест. У Светом Писму Новога Завета појам *јеванђеље* означава радосну вест о доласку Сина Божјег у наш свет и историју, али и о целокупном Домостројy спасења остваренoм у Његовој Личности. Јеванђељем се назива проповед и учење Господа Исуса Христа, као и проповед Његових ученика, светих апостола. Касније су овом речју названа четири новозаветна списа која се налазе на почетку Светога Писма Новог Завета: Јеванђеље по Матеју, Јеванђеље по Марку, Јеванђеље по Луки и Јеванђеље по Јовану.

Новозаветна збирка светих књига почиње радосном вешћу о Рођењу Спаситеља света, Господа Исуса Христа (ср. Лук. 2, 14). Јеванђеље се и завршава описом радости светих апостола, који су били сведоци Христовог Вазнесења на небо у четрдесети дан по Васкрсењу (ср. Лук. 24, 52).

Циљ светих јеванђелиста није био да са већом или мањом историјском веродостојношћу забележе догађаје о којима сведоче већ, пре свега, да укажу на спасоносност тих догађаја и да укажу на Спаситеља Господа Исуса Христа како би код оних који су читали или пак слушали јеванђелске речи пробудили веру у Њега. Дакле, историчност јеванђелских догађаја је у служби вере и проповеди о Распетом и Васкрслом Господу. Свети апостол и јеванђелист Јован Богослов дословно каже да Јеванђеље записује да би они који га читају веровали у Господа Христа: „А и многа друга знамења учини Исус пред ученицима Својим, која нису записана у књизи овој. А ова су записана да верујете да Исус јесте Христос, Син Божји, и да верујући имате живот у Име Његово" (Јов. 20, 30 – 31).

Радосна порука Јеванђеља свакоме човеку јесте да се Господ оваплотио, дошао у наш свет и историју и основао Царство вечне љубави Своје, којем неће бити краја. Сви људи и сви народи у свим временима и на свим меридијанима позвани су да буду причасници те радости присуства и заједничарења у вечном Царству љубави Христове.

Из светоотачке ризнице

Свети Атанасије Велики:
ЦИЉ ОЧОВЕЧЕЊА – ПРЕДАВАЊЕ БЕСМРТНОСТИ

Знао је, дакле, Логос да нема другог начина да буде уништена пропадљивост људи осим да Он за њих умре. Но, било је немогуће да Логос умре, будући да је Син Очев и да је бесмртан. Стога је Он, да би могао умрети, узео на Себе тело како би оно, поставши заједничар Логоса Који је над свима, постало способно да умре за све и да остане непропадљиво, благодарећи Логосу Који се у њему настанио, а затим, благодатним даром Васкрсења, да заустави пропаст свих других тела. Због тога је Он тело које је узео на Себе предао смрти као какву жртву заклáња и жртвени принос ослобођен сваке нечистоте. Тиме је, приносећи пригодну жртву, сместа одагнао смрт од свих људи који су по Његовом подобију. Наиме, пошто је Логос Божји изнад свега, принео је на жртву Свој храм и телесно средство искупљења за све и тако исплатио човеков дуг према смрти. Пошто се, поседујући тело налик свим људским телима, непропадљиви Син Божји присајединио свим људима, Он их је све одενуо у непропадљивост, дајући им с правом обећање Васкрсења. Дакле, ни сâма ова смртна пропадљивост нема више власти над људима, јер се Логос, кроз једно тело, сада настанио међу њима. Наиме, ако какав велик цар уђе у неки град и настани се у једној од његових кућа, сав ће град, дакако, бити удостојен велике части и никакав непријатељ нити разбојник неће насрнути на град да га уништи него ће град бити удостојен пажње због тога што је у једној од његових кућа цар настањен. Тако се збило и са Царем свега. Јер, када је дошао међу нас и када се уселио у једно тело које је налик нашим телима, престао је сваки насртај непријатељâ на људски род и ишчезла је смртна пропадљивост која је некада над људима владала. И нестало би људског рода да није дошао Син Божји, Владика свега и Спаситељ, да поднесе смртну кончину.

Ово велико дело заиста и приличи доброти Божјој. Јер, ако неки цар сагради кућу или град, па га због немара његових житеља разбојници освоје, он неће према томе бити равнодушан него ће своје дело осветити и спасти, не гледајући на немар његових житеља него гледајући на оно што му је дужност да чини. Тим пре ни Бог Логос предоброга Оца није презрео Своју творевину, односно човечански род, и није допустио да он тоне у пропадљивост него је смрт која се збила укинуо приношењем властитога тела; немар човеков је исправио Својим учењем, а све што је људско остварио је Својом силом.

У то се свако може уверити из речи богослова Спаситељевих уколико чита њихове списе, где се вели: „Јер нас љубав Христова обузима, па овако мислимо: да ако један за све умре, то сви умреше; и Он за све умре да они који живе не живе више себи него Ономе Који за њих умре и васкрсе” (II Кор. 5, 14 – 15) из мртвих, односно Господу нашему Исусу Христу; и опет: „А привремено мањим од анђелâ видимо Исуса, због страдања све до смрти, овенчанога славом и чашћу да би по

Из светоотачке ризнице

Нерукотворени образ Господа Исуса Христа

благодати Божјој окусио смрт за све" (Јевр. 2, 9). Затим Писмо указује и на разлог због којег је Сâм Бог Логос, а не неко други, требало да се очовечи, па каже: „Јер је прикладно Богу, за Којега је све и кроз Којега је све, који приведе многе синове у славу, да Челника њихова спасења учини савршеним кроз страдање" (Јевр. 2, 10). Ово говорећи, Писмо нам показује да нико други није могао да одвоји људе од настале пропадљивости осим Бога Логоса, Који их је у почетку створио. Па и то да је Сâм Логос узео на Себе тело како би га принео на жртву за остала подобна тела, и то Писмо показује говорећи: „А пошто су деца од крви и меса, и Он најтешње постаде то исто, да смрћу сатре онога који има силу смрти, тојест ђавола; и да избави оне који из страха од смрти целога живот беху робови" (Јевр. 2, 14 – 15). Јер, жртвом властитога тела учинио је крај закону који је био против нас и, дајући нам наду на Васкрсење, изнова је поставио почетак нашег живота. Наиме, пошто је због људи смрт завладала међу људима, кроз Очовечење Бога Логоса се одиграло уништење смрти и Васкрсење живота, као што вели христоносни Апостол: „Јер пошто је кроз човека смрт, кроз човека је и Васкрсење мртвих; јер као што у Адаму сви умиру, тако ће и у Христу сви оживети" (I Кор. 15, 21 – 22).

Јер сада више не умиремо као осуђеници већ, подстакнути надом, чекамо опште васкрсење, и то васкрсење ће нам у своје време открити Сâм Бог, Који га је остварио и нама подарио.

Свети Атанасије Велики, *О Очовечењу Бога Логоса*, Беседа, Нови Сад 2003, стр. 137 – 140.

О ави Макарију Египатском

1. Причао је о себи ава Макарије, говорећи:

Када сам био млађи и живео у келији у Египту, задржали су ме и учинили свештеником у селу. Па пошто нисам хтео то да прихватим, побегох у друго место. И дође к мени један благочестиви световњак и преузе моје рукодеље и стане ме служити.

А догоди се у селу да једна девица подлегне искушењу. Па када остане трудна, упиташе је ко је тај који је то учинио. А она рече:

– Пустињак.

А они дођоше, ухватише ме у селу и обесише ми око врата гараве лонце и дршке од крчагâ, па ме стадоше водити око села, ударајући ме и говорећи:

– Овај монах је развратио нашу девицу, хватајте га, хватајте!

Толико су ме тукли да сам замало умро. А један од стараца дође и рече:

– Од када ви бијете стране монахе?

А мој служитељ са стидом иђаше за мном. Јер су га многи грдили, говорећи:

– Ево шта је учинио отшелник кога си хвалио!

А њени родитељи рекоше:

– Нећемо га пустити док не обећа да ће је хранити.

И ја рекох своме служитељу, те он даде своју реч за мене. Па отишавши у своју келију, узех све кошаре које сам имао и рекох:

– Продај их и подај мојој жени да има за храну. И рекох у себи: „Ево, Макарије, нашао си жену; мораш радити мало више да би је прехранио.” И радио сам дан и ноћ и слао јој. А када дође време да јадница роди, проведе она многе дане мучећи се и не могаше да роди. Па јој рекоше:

– Шта је то?

А она рече:

– Ја знам шта је; то је зато што сам набедила на пустињака и лажно га оптужила, а он нема везе са тим већ један младић.

И дође мој служитељ и радосно ми исприча како она девица не могаше да роди док се не исповеди, рекавши: „Нема пустињак ништа са тим већ сам га лажно оптужила.” А сада цело село хоће да дође овде да те прослави и да ти се поклони. А ја, чувши то, а да се људи не би ожалостили, устанем и побегнем овде у Скит. То беше разлог зашто сам дошао овамо.

2. Дође једном Макарије Египатски из Скита на Нитријску гору, на Литургију код аве Памва. А старци му веле:

– Кажи браћи неку поуку, оче.

А он рече:

– Ја још нисам постао монах, али сам видео монахе. Јер једном, док сам седео у својој келији у Скиту, узнемире ме помисли које су ми говориле: „Пођи у пустињу и пази шта ћеш тамо видети.” Ја проведох пет година борећи се против помисли, говорећи: „Нису ли можда од демона?” А пошто су помисли биле упорне, пођем у пустињу; и пронађем тамо језеро са водом и острвом усред њега; и наиђу пустињске звери да пију из њега. Угледам међу њима двојицу нагих људи; и уплаши се моје тело, јер сам мислио да су духови. А они, чим видеше да се плашим, рекоше ми: „Не бој се, и ми смо људи.” Ја их упитах: „Одакле сте и како сте доспели у ову пустињу?” Рекоше: „Ми смо из општежића; и дошли смо овде, има већ четрдесет година, а један од нас је Египћанин, а други Либијац.” Те упиташе и они мене: „Какав је свет и долази ли вода у своје време, и да ли свет има свога обиља?” Рекох им: „Да.” А ја њих упитах: „Како могу да постанем монах?” Рекоше ми: „Ако се неко не потчини свим стварима света, не може бити монах.” Ја им рекох: „Ја сам болестан и не могу као ви.” А они ми одговорише: „А ако не можеш као ми, седи у својој келији и оплакуј своје грехе.” Упитах их: „Када дође зима, није вам хладно? А када је жега, зар вам не горе тела?” А они рекоше: „Бог нам је подарио ову благодат, те нити се зими смрзавамо, нити нам лети смета жега.” Због тога вам рекох да још нисам постао монах, али сам видео монахе. Опростите ми, браћо.

Старечник, Беседа, Нови Сад 2020, стр. 219 - 221.

Из летописа

Ђакон Мирослав Николић: СТО ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ОД ИЗГРАДЊЕ ВЛАДИЧАНСКОГ ДВОРА У НОВОМ САДУ

Крајем 2021. године обележено је сто двадесет година од изградње Владичанског двора у Новом Саду. Најстарији помен Бачке епархије датира са почетка 16. века, када се епископска катедра налазила у Сегедину. Услед историјских прилика насталих после Велике сеобе Срба, почетком 18. века дошло је до пресељења дотадашњег епископског седишта у манастир Бођане, а затим у Петроварадински Шанац, данашњи Нови Сад, где се и до данас налази.

Први епископски двор подигнут је 1741. године трудом владике Висариона Павловића, уз тек завршену Саборну цркву. Овај двор, са богатом библиотеком и драгоценом архивом, запаљен је и срушен у суровом бомбардовању Новог Сада, 12. јуна 1849. године, од стране мађарске револуционарне војске. Резиденција епископа је привремено смештена у зграду коју је откупио епископ Платон Атанацковић, на углу Златне греде и Ћурчијске улице, данас познату као Задужбина Владике Платона – Платонеум.

Доласком и залагањем епископа Митрофана Шевића (1900 – 1918), године 1901. је изграђено данашње здање Владичанског двора у Новом Саду. Пројекат је 1899. године израдио тада већ реномирани архитекта Владимир Николић, али га је, стицајем околности, званично потписао Ференц Рајхл, који је био и извођач радова.

Велика свечаност поводом освећења Двора приређена је октобра 1901. Исте године је купљен намештај, уведена је канализа-

Владичански двор у Новом Саду тридесетих година 20. века

Владичански двор у Новом Саду данас

ција и ископан бунар у дворишту Двора, док је следеће године уведено плинско осветљење.

После владике Митрофана Шевића, у Двору су живели епископи Иринеј Ћирић (1922 – 1955) и Никанор Иличић (1955 – 1986), затим двојица администратора Епархије, епископи Василије Вадић и Сава Вуковић, а од 1990. године ту борави данашњи предстојатељ Бачке епархије, Његово Преосвештенство Епископ бачки др Иринеј (Буловић).

Данас се у Владичанском двору Епархије бачке чува богата архивска грађа, библиотека и збирка уметнинâ (иконе, портрети, пејзажи и друго). У оквиру ове збирке чува се шеснаест портрета бачких епископа, који чине засебну заштићену целину. Поред наведеног чувају се и свештени предмети, богослужбени сасуди и књиге, одежде, антиминси, као и честице моштију светитељâ.

Одлуком Владе Републике Србије од 7. јуна 2007. године, Владичански двор у Новом Саду – са покретним стварима у њему, које су од посебног културног и историјског значаја – утврђен је за споменик културе.

Са благословом Епископа бачког господина др Иринеја, поводом сто двадесет година од изградње Владичанског двора у Новом Саду, у Историјском архиву Града Новог Сада, крајем децембра 2021. године уприличена је изложба под називом „Владичански двор у Новом Саду – сто двадесет година од изградње". Изложба је одржана у организацији Музеја Града Новог Сада, Историјског архива Града Новог Сада и Епархије бачке, уз подршку Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама и Градске управе за културу Града Новог Сада. Аутори изложбе су др Гордана Петковић, музејски саветник Музеја Града Новог Сада, и потписник овог текста. Посетиоцима изложбе је приказано дело архитекте Владимира Николића, историјат његове градње, али и Владичански двор као ризница разноврсних драгоцености које се у њему чувају – од архивских докумената, рукописних и најстаријих штампаних књига, до оригиналног намештаја и уметничких дела.

Портрети говоре

Протојереј Миодраг Андрић:
Др ДУШАН ЈОВАНОВИЋ (1922 – 2008)

Др Душан Јовановић је рођен 18. јануара 1922. године у угледној новосадској породици. Топлина дома у којем су се баштиниле хришћанске и традиционалне вредности пружила му је примерно васпитање и чврсте етичке норме којима ће се руководити кроз живот. Период окупације у Новом Саду и бурне послератне године учиниле су да Душан и многобројне личности из његовог покољења стасају у зрелу и знамениту господу, која је чак и у најтежим временима нескривено исказивала своју припадност Цркви.

Др Душан Јовановић

После завршене гимназије започео је студије медицине у Загребу, затим их наставио у Сегедину, да би 1949. године дипломирао у Београду. Специјалистички испит из опште хирургије положио је 1953, а затим и из хирургије 1956. године. Велику љубав и преданост уложио је у стварање Одељења дечје хирургије у Новом Саду. Много је времена и стрпљења требало да се установи нова струка која је годинама била у сенци хирургије за одрасле. Један од његових биографа наводи: „Дипломатски манири и широка култура помогли су др Јовановићу да омекша сујету и злобу појединаца."

По повратку са специјализације у Паризу 1959. године, основао је Одсек дечје хирургије на којем је постављен за начелника. Одсек је прерастао у Одељење дечје хирургије, а оно у Клинику за дечју хирургију Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду, на којем је вршио дужност управника све до пензионисања 1987. године. У звање редовног професора Медицинског факултета у Новом Саду изабран је 1979. године. Његови студенти су били задивљени професоровом ерудицијом и реториком. Био је члан Српског лекарског друштва, председник Секције за дечју хирургију, председник Покрајинског одбора Српског лекарског друштва и члан Председништва Савеза лекарских друштава Југославије. Др Душан Јовановић је био један од оснивача Медицинске академије Српског лекарског друштва и аутор многих стручних и научних радова. На место председника Црквене општине новосадске биран је у два мандата. Поред Универзитета, клинике и Саборне цркве, у коју је редовно долазио, посебно место у његовом животу имао је и фудбалски клуб „Војводина", чији је био навијач и дугогодишњи члан управе.

Добитник је многобројних државних и европских високих признања. Године 2007. уручена му је медаља *Праведник међу нацијама*, највећа почаст коју држава Израел уручује страним држављанима за спасавање Јевреја у Другом светском рату. За хумано дело скривања на десетине људи, који су уточиште нашли у Градској болници (којом приликом је др Јовановић довео у опасност и сопствени живот), мало ко је знао, па ни потписник ових редова, иако је био његов дугогодишњи парох и чести саговорник. За високо признање које је добио сазнали смо из новина почетком новембра 2007. године. По добијању медаље изјавио је новинарима да овај чин сматра „обичним делом које би урадио сваки нормалан човек да је био у прилици".

Др Душан Јовановић је био радо виђен гост на многим сусретима, јер је зрачио ведрином, шармом и хумором. Био је виспрен саговорник и, у исто време, ненаметљив и пажљив слушалац. Било је право уживање слушати га када говори о историји родног града, коју је као мало ко тако темељно познавао. Упокојио се у свом дому 2008. године у сну, нечујно и скромно, не реметећи мир супруге Јованке и својих најближих чак ни у тренутку коначног растанка.

Др Предраг М. Вајагић: МЕСТО И ЗНАЧАЈ ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ У ОСМОВЕКОВНОЈ ИСТОРИЈИ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

(*Епархија бачка у осмовековној историји Српске Православне Цркве. Зборник радова*, ур. Светозар Бошков, Борис Стојковски, Предраг М. Вајагић, Филозофски факултет, Нови Сад 2021, 323 стр.)

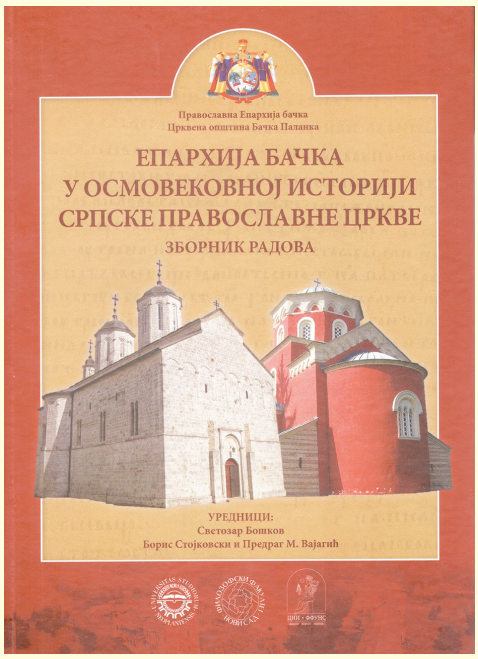
Благословом Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја, крајем 2021. године објављен је зборник радова *Епархија бачка у осмовековној историји Српске Православне Цркве* са истоименог научног скупа који је одржан у Бачкој Паланци 2. и 3. новембра 2019. године. Обележавање осам векова аутокефалности Српске Православне Цркве представља један од највећих јубилеја у читавој српској историји и један од кључних датума нараштајâ који у овом тренутку обликују црквени и научни живот. Имајући пред собом свевечни лик Светога Саве и његово ванвременско и непролазно дело стварања самосталне Српске Цркве као помесне Православне Цркве – стожера целокупног српског идентитета, исходиште и есхатон српскога бића – уредници зборника су имали намеру да историографски заокруже вишестолетно деловање Српске Православне Цркве на тлу Бачке. Захваљујући дубоком и истинском разумевању Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја, са чијим благословом је одржано и научно сабрање, сакупљен је низ угледних научних посленика да размотри разнородна питања места и улоге Епархије бачке у осмовековној повесници Српске Православне Цркве.

Зборник радова нам доноси двадесет и два научна рада, који се односе на време од средњег до друге половине 20. века и пружају одговоре на низ питања из прошлости Бачке дијецезе. Управо је то и била намера: да што више буде обрађен период пре самог формалног установљења Епархије бачке, како би се истакао вишестолетни развој Православља и присуство православних Срба уопште на овоме тлу. Стога је било важно писати о постојању насеља са православним црквама у средњем веку на простору данашњег Врбаса (Весна П. Гргуровић, *Средњовековно насеље са црквом и некрополом на археолошком налазишту Шуваков салаш – Клиса код Врбаса*), поседима српских деспота у Бачкој (Ненад Обрадовић, *Српски деспоти и њихови поседи у Бачкој*), као и о месту подунавске књижевности, јер су, од Светог Саве наовамо, књижевност и култура нераскидиво повезане са Црквом (Светлана Томин, *Књижевност на тлу Бачке у оквиру подунавске књижевности*; Ана Кречмер, *Культурное наследие православной Славии в рассеянии*). Светосавље као основа деловања и мисије Цркве, али и сваког појединца у претходних осам векова, нашли су се такође на страницама овог зборника радова (Саша Марковић, *Светосавље између хришћанских вредности и националног интереса – поглед без претензија*).

Значајни нови подаци су саопштени о историји Епархије бачке под османском влашћу, а представљен је и први помен манастира Ковиља у турским документима (Александар Крстић, Борис Стојковски, *Епархија Бачка под османском влашћу*). Карловачка митрополија, као средиште историје и културе српског народа у Хабзбуршкој монархији, у зборнику има своје важно место, које јој бесумње и припада (Владимир Баљ, Павле Пајић, *Плаштаница и антиминс митрополита Исаије Ђаковића из 1708. године*). Пажња је посвећена просветитељској и образовној мисији коју је Епархија бачка вршила кроз историју (протонамесник Игор Игњатов, *Теолошко преосмишљавање идеје просветитељства кроз мисију владике Висариона Павловића*; Светозар Бошков, *Античка прошлост у историји Сергеја Николајевича Смарагдова*). Такође, овај зборник обогатила је и перспектива једног, већини непознатог мађарског прегледа устројства Српске Православне Цркве у доба Аустроугарске монархије (Золтан

Издавачка делатност

Бада, *Устројство Српске Православне Цркве у Угарској у монографији Емила Киша из 1901. године*). Током 19. века постојале су тачке приближавања, али и разилажења између Српске Православне Цркве и политичких првака српског народа у Војводини. Једној од тих тачака посвећен је рад који се бави српским националним питањем (Дејан Микавица, *Владика бачки Платон Атанацковић и Српска Војводина у политици Светозара Милетића и црквене јерархије. Сличности и разлике у схватању националног питања код пречанских Срба*).

У зборнику су, кроз два рада, представљене и демографске прилике на тлу Бачке у новом веку (Исидора Радовић Точанац, Нино Делић, *Демографске прилике у Бачкој епархији у 18. и 19. веку*; Владан Гавриловић, *Бачка епархија у првој половини 19. века. Пописи 1823 – 1844*). Кроз неколико радова приказана је историја Епархије бачке из занимљивог угла историје уметности и архитектуре (Павле Б. Орбовић, *Храм Ваведења Пресвете Богородице и капела Водица у Врбасу*; Гордана Петковић, Мирослав Николић, *Архитекта Владимир Николић и Владичански двор у Новом Саду*; Петар Ђурђев, *Измештање православног крста у порту новосадске Саборне цркве 1956. године*).

Пастирска и мисионарска делатност блаженопочившег епископа бачког др Иринеја (Ћирића) непрекидно надахњује истраживаче и историчаре. Резултат тога јесу научни радови чији низ је настављен и кроз овај зборник. Тако су обрађене теме везане за његово школовање, рад на развијању Српске Православне Цркве преко Мукачевско-прјашевске епархије, као и за период администрирања Епархијом банатском (Владислав Пузовић, *Школовање епископа бачког Иринеја (Ћирића) у Русији*; јереј Борис Фајфрић, *Допринос епископа бачког др Иринеја (Ћирића) у развијању и очувању Српске Православне Цркве и њених чланова*; Филип Крчмар, *Епископ бачки Иринеј (Ћирић) и освећење манастира Свете Меланије Римљанке у Петровграду. Банатски прилог историји Епархије бачке*).

Кроз зборник су представљене и биографије знаменитих свештеника Епархије бачке (Владимир Увалин, *Изводи из изворâ о Јовану Вучерићу, православном свештенику и преводиоцу*). Пажња је посвећена и питању сложених односа Српске Православне Цркве и Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца / Југославије (Предраг М. Вајагић, *Земљишни поседи Епархије бачке у аграрној реформи 1918 – 1941*). Српска Православна Црква деловала је и делује и кроз црквену периодику, о чему сазнајемо такође из угла Епархије бачке (презвитер др Милан Р. Бандобрански, *Улога и значај црквене периодике у мисији Цркве на простору Епархије бачке*).

Овај лапидарни и летимични приказ основних тема водиља у зборнику *Епархија бачка у осмовековној историји Српске Православне Цркве* већ даје назнаку да се ради о интердисциплинарном сагледавању историје Епархије бачке из разних перспектива, као и са међународног аспекта. Њено историјско наслеђе, настало у временском периоду од 17. до 20. века, представља својеврсно национално и културно благо.

Овај зборник се надовезује на зборник радова *Епархија бачка кроз векове* (2018), а планирано је објављивање новог зборника у години која је пред нама. Њихово објављивање је изузетно важно, будући да постоји празнина у проучавању историје Српске Православне Цркве, условљена вишедеценијским одсуством друштвене потребе за бављењем овом темом. Радови објављени у прва два зборника представљају добру основу за почетак изучавања ове теме и сродних тема, а обимна историјска грађа представља изазов за истраживаче и научне раднике.

Из школске клупе

Матеја Вуковић: СЛОВО О СВЕТОМ САВИ

У мору људи који су искројили историју српскога народа, у пространству добрих дела, мудрих идеја и храбрих замисли, посебно се истиче један човек, једна непревазиђена личност и истински богослов – Свети Сава. Светитељ са чијег је извора потекла златна река наше духовности, постојања наше Цркве и, свеукупно, река српске нације. Свима нам је остављен Завет да се нашег Светитеља вечито сећамо и тако ни ове речи нису ништа друго до малени овоземаљски омаж неприкосновеном и вечитом лику Светог Саве и његовом неизбрисивом трагу на путу српског народа.

Свети Сава

Језик који говоримо, слова која записујемо и сама чињеница да се називамо Србима, само су неке од могућности које утискујемо у захвалницу Светоме Сави. Био је први који је истински спознао значај књиге и учења и, из неизмерне љубави према своме народу, чинио је све да би проширио како световно тако и духовно знање. Савина реч кружила је народом, а његов Завет до дан-данас се преноси са колена на колено. Данас сви тежимо знању и духовности. Свети Сава нас је поучио да знање ширимо, а не да га шкрто чувамо за себе, јер појединац најбоље напредује и цвета само уколико то чини у корак са својим народом. Захваљујући Светом Сави, Српска Црква се по први пут могла назвати самосталном и од тада се исписује вековима дуга традиција Српске Православне Цркве. Вођена свевременом Савином визијом, наша Црква наставља да постоји, као што је до сада увек успевала да опстане и у најтежим временима. Независност Цркве, духовног уточишта и једног од основних стубова народа, јесте оно што чини да тај народ никада не заборави где су му корени и са чијег је извориштa потекао. Наш национални идентитет у чврстој је спрези са Црквом и управо је ту спону – која никада није и никада неће бити прекинута – успоставио Свети Сава. Једно такво вечито обележје подигао је, заједно са својим оцем Симеоном, управо на Светој Гори, епицентру Православља и једном од најсветијих места на Земљи. Манастир Хиландар се до дан-данас сматра највећим средиштем српске духовности, а иза себе чува прелепу причу о оцу и сину који су своме народу оставили у аманет величанствену задужбину. Наш народ је временом стекао узвишену слику о Светом Сави, што поуздано знамо и из многих народних прича и песама записаних о њему. Можемо са сигурношћу рећи да је Свети Сава једна од најзначајнијих и најупечатљивијих личности српске средњовековне културе, а идеја и појам о њему као једном од највећих наших сународника превазилазе сваки временски оквир и настављају да живе до данас.

Свети Сава је – као духовник, књижевник, учитељ, а најпре као припадник српског народа – повео тај исти народ на вечито путовање кроз историју, оставивши свима нама свест о томе ко смо и коме припадамо. Много пута је света српска земља била покоравана, спаљивана и уништавана, али оно што је увек издиже из пепела јесте блистави, беспрекорни сјај Светосавља. У руке нам је предат Светосавски Завет да га поносно носимо у својим срцима и да кроз њега наставимо да негујемо нашу традицију, али и да увек ширимо око себе како знање тако и духовност. На нама и нашој деци остаје да на њега никада не заборавимо, јер он заиста сија као искра у оку које над нама вечно бди и поклања нам смирај душе у сваком новом дану што се рађа.

Рад је награђен првом наградом на Светосавском конкурсу за најбољи есеј у Гимназији „Јован Јовановић Змај” у Новом Саду, на празник Светога Саве, 14/27. јануара 2022. године.

Актуелности

Обележена осамдесетогодишњица Погрома у Новом Саду

У недељу, 23. јануара 2022. године, на новосадском Кеју жртава Рације обележена је осамдесетогодишњица Погрома у Новом Саду (Новосадске рације) у јануару 1942. године. У подне, код споменика „Породица", окупили су се представници Српске Православне Цркве и Јеврејске општине Нови Сад, делегације Града Новог Сада и Скупштине Војводине, представници покрајинских, градских и војних власти и институција, амбасадâ Израела и Мађарске и осталих пријатељских држава, други политички и културни делатници, потомци невино пострадалих у Погрому, као и многобројни народ.

Помен невино страдалима у Погрому у Новом Саду

На самом почетку присутнима се обратио г. Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада. Према његовим речима, Погром у Новом Саду је био злочин и најсуровије организовано убијање невиних и незаштићених људи. „Већ осам деценија овај град крвари сваког јануара са својим невино страдалим сугрђанима, а тугу носи буквално сваког дана, сваког часа и на сваком кораку. Злочинци имају имена и презимена, и то мора свима да буде јасно", нагласио је градоначелник Новог Сада, истичући да је покренута иницијатива да у званични школски програм Републике Србије буде уведена наставна јединица посвећена Погрому у Бачкој.

Помен невино пострадалим жртвама Погрома у Новом Саду служили су, у име Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија, Преосвећена господа епископи ремезијански Стефан и топлички Јеротеј, викари Патријарха српског, а у име Његовог Преосвештенства Епископа бачког г. Иринеја служио је Епископ мохачки Дамаскин, викар Епископа бачког. Преосвећеним епископима су саслуживали новосадски свештеници и ђакони. После помена, Епископ топлички г. Јеротеј је прочитао слово Светејшег Патријарха српског, у којем је, поред осталог, наведено: „Као што је свети архиђакон Стефан пред своје страдање видео небеса отворена и Господа Христа како седи са десне стране Оца, тако су Га видели и наши преци. И као што је свети архиђакон Стефан, док су га каменовали, молио Христа Бога: *Господе, немој им ово урачунати у грех*, тако чинимо и ми данас и увек ћемо чинити. Ми памтимо, не заборављамо, али праштамо. Тако нас учи и Сâм Господ наш када се са крста моли Богу Оцу: *Оче, опрости им, јер не знају шта чине!* Надамо се да ће ускоро о овом злочину над невиним цивилним становништвом ђаци у школама моћи да уче из својих историјских уџбеника и да ће, после осамдесет година од масакра над голоруким и незаштићеним становништвом Бачке, истина коначно бити доступна свима."

У наставку је г. Исак Асиел, врховни рабин Србије, одржао помен у име Јеврејске заједнице Србије.

Цвеће на споменик „Породица" положили су г. Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада, г. Иштван Пастор, председник Скупштине Војводине, представници Покрајинске владе, амбасадор Израела, представници амбасадâ Мађарске и осталих пријатељских држава, затим представници Јеврејске општине Нови Сад, Савеза Јеврејских општина

Србије, Матице ромске, као и потомака невино пострадалих жртава Погрома.

Венац са брода Речне флотиле у Дунав су спустили, на челу са војним свештеником Селимиром Вагићем, представници Скупштине Града Новог Сада, Јеврејске општине Нови Сад и Матице ромске.

Света архијерејска Литургија у храму Светих Кирила и Методија у Новом Саду

Епископ мохачки Дамаскин са свештенством у новосадском храму Светих Кирила и Методија

У недељу, 17/30. јануара 2022. године, када наша Црква прославља спомен преподобног Антонија Великог, Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин је началствовао на светој архијерејској Литургији у храму Светих Кирила и Методија у Новом Саду. Преосвећеном епископу Дамаскину су саслуживали презвитери и ђакони Епархије бачке.

Пред почетак свете Литургије, Преосвећени владика Дамаскин је рукопроизвео у чин чтеца Филипа Поповића, Милована Добриловића и Луку Лећанца.

У својој беседи Епископ мохачки Дамаскин је протумачио јеванђелско зачало о богатом младићу и указао да су се у историји Цркве, за разлику од богатог младића из јеванђелске приче, многи свети определили да оставе земаљска добра и иду за Христом. „Видимо да оно што се тражи од нас јесте да имамо стрпљење, доброту, кротост, уздржање, а као свезу свега да имамо љубав, која је, као што Апостол каже, свеза савршенства. Зато преподобни Антоније каже: *Сада се више не бојим Бога, сада га волим*", нагласио је владика Дамаскин у својој беседи.

После свете Литургије Епископ мохачки је извршио чин освећења крстионице за одрасле особе, која се налази у склопу парохијског дома.

По завршетку чина освећења крстионице, владика Дамаскин је похвалио труд свештеникâ при храму Светих Кирила и Методија, изразио благодарност Богу што је храм био испуњен верним народом, као и наду да ће храм засијати у пуној лепоти када буде фрескописан. Настојатељ храма, протонамесник Велимир Вруђинић, изразио је благодарност епископу Дамаскину на посети храму и служењу свете Литургије и, у име братства храма, уручио му је на дар икону преподобног Јована Дамаскина.

Света архијерејска Литургија у Саборном храму у Новом Саду

У Недељу месопусну, 14/27. фебруара 2022. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј. Преосвећеном епископу Иринеју саслуживали су Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, свештеници Саборног храма и новосадски ђакони.

У беседи после прочитаног јеванђелског одељка, Епископ бачки је подсетио верни народ да нас је Црква претходних недеља поучавала о томе шта је суштина поста, те да у данашњи дан имамо врхунац те духовне припреме, јер нам Црква предочава коначни

Актуелности

Епископ бачки Иринеј са новорукоположеним свештеником Дејаном Новаковићем

исход историје света и личних животних путева свакога од нас. Преосвећени епископ Иринеј је у беседи нагласио: „Спаситељ проверава христољубље кроз наше човекољубље. У сваком ближњем, нарочито у оном који страда, треба да видимо Самога Христа, Који је у њему и у сваком људском бићу, и да покушамо да се потрудимо да све волимо истински, а не само на речима. Јер, нико није баш толико зао да у њему нема баш никаквог добра. Ако ништа друго, у њему је лик Божји, икона Божја по којој смо сви створени и коју нико не може уништити. Увек постоји могућност покајања, чак и у последњем часу живота на земљи. То покајање је чудесни лек за све наше падове. Не заборавимо да Суд Божји јесте Суд правде Божје, а Божја правда изниче из Његове љубави."

У току свете Литургије Преосвећени владика Иринеј је рукоположио ђакона Дејана Новаковића у чин презвитера.

Одржана седница Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије бачке

У суботу, 5. марта 2022. године, у Саборном храму у Новом Саду, у наставку јутарњег богослужења је служена света Литургија, којој су присуствовали Преосвећена господа епископи бачки Иринеј и мохачки Дамаскин. После заамвоне молитве, служен је помен блаженопочившем протојереју Дејану Станојеву.

По отпусту свете Литургије, поводом одржавања заједничке седнице Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије бачке, Преосвећени епископ Дамаскин је служио чин призива Светога Духа, уз саслужење свих архијерејских намесника Епархије бачке и присуство осталих чланова наведених епархијских тела.

После одслуженог чина призива Светог Духа, присутнима у Саборном храму се обратио Епископ бачки господин др Иринеј, који је, између осталог, рекао: „Као и ранијих година, сабрали смо се у овај данашњи дан на заједничко заседање ових наших двају најважнијих административних епархијских тела, у којима учествују заједно и свештена лица и истакнути представници верног народа Божјега, да би се сагледало шта је урађено током минуле године, да би се поднео извештај о томе, да би се донеле одлуке за будућу делатност, нарочито на пољу организационог

Епископ мохачки Дамаскин са архијерејским намесницима Епархије бачке

делања, материјалног и финансијског пословања наше Епархије. Да би живот Цркве могао да се одвија и да напредује на корист и на спасење душа људских, мора да буде уређен правилно, како апостол Павле каже, *по чину и благообразно* у сваком погледу, па и у погледу финансија, материјалног пословања, управе, односа међу црквеним јединицама и тако даље. Тако је и Црква сва своја питања, изазове и проблеме решавала не појединачно, не наметањем воље једнога човека или неког малог колектива, мале групе људи, него саборно, са одговорношћу и учешћем свих."

Радни део седнице Епархијског управног одбора и Епархијског савета Епархије бачке одржан је у свечаној дворани Црквене општине новосадске. Размотрени су сви аспекти духовног и материјалног деловања у Епархији бачкој. Прочитани су извештаји о делатностима свих епархијских установа Епархије бачке. На седници су чланови Епархијског савета усвојили извештај о раду Епархијског управног одбора за претходну годину, завршни рачун Епархије бачке за 2021. годину и предлог буџета посебних потреба Епархије бачке за 2022. годину.

На крају заседања Епископ бачки др Иринеј је заблагодарио Епископу мохачком Дамаскину и присутним члановима Епархијског савета и Епархијског управног одбора на љубави и уложеном труду у вршењу одговорне службе.

Недеља сиропусна у Саборном храму у Новом Саду

У Недељу сиропусну, 21. фебруара / 6. марта 2022. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј. Епископу бачком су саслуживали Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, свештенство Епархије бачке, Епархије нишке и Епархије банатске, као и ђаконство Епархије бачке.

Током малог входа Епископ бачки Иринеј је одликовао протојереја Ивана Вачика правом ношења напрсног крста.

Епископ бачки Иринеј са новорукоположеним свештеником Јованом Вачиком

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени владика Иринеј је подсетио сабрани народ да пост није само спољашње уздржавање од хране, схваћено као обичај или држање дијете, већ да спољашњи пост помаже човеку да стекне унутрашњи пост, који посту даје дубљи, духовни смисао. Преосвећени владика Иринеј је, поред осталог, рекао: „Цела припрема за Велики пост, са врхунцем у данашњем дану, уствари је подсећање свих нас на дугачки, напорни, уски пут од изгубљеног раја до поново задобијеног раја, од прародитељског греха до Христовог Васкрсења. Тај први грех, грех прародитељâ у рају, по наговору сатанских сила, био је својеобразно кршење Божје заповести о посту. Од тог некадашњег, блаженог, рајског стања, човек је касније, својим грехом, доспео до неког пакленог стања богоотуђености и оно почиње већ овде на земљи. Ако се човек не покаје и не обрати свим бићем Богу, оно може да потраје и кроз сву вечност. Зато је установљен пост – не да бисмо се ми људи мучили него да бисмо своју вољу учвршћивали, крепили, јачали, да би она могла да се супротстави искушењима која долазе, како кажу речи Светога Писма, од света и од ђавола. Једна од најважнијих ствари у том подвигу поста јесте, поред свега осталога, и опраштање."

Актуелности

Епископ мохачки Дамаскин
са новорукоположеним ђаконом
Александром Артуковим

У току свете Литургије Епископ бачки Иринеј је рукоположио ђакона Јована Вачика у чин презвитера, а Епископ мохачки Дамаскин је рукоположио ипођакона Александра Артукова у чин ђакона.

Недеља Православља у Саборном храму у Новом Саду

У Недељу Православља, 28. фебруара / 13. марта 2022. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј уз саслужење свештенства Саборног храма и новосадских ђакона.

Чин литије са светим иконама
у Саборном храму у Новом Саду

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени владика Иринеј је подсетио сабрани народ да у Недељу Православља православни хришћани прослављају празник који је посвећен истинитој вери у Бога. „Питање истинитости вере је кључно, суштинско питање нашега спасења. Није питање теорије, идеологије, учења или доктрине, него питање живота, јер наш живот зависи од вере. Истинска вера рађа праву наду, а нада, заједно са вером, рађа љубав. Православље значи права вера, али значи и исправно прослављање Бога на основу те вере. Бога не можемо славити како доликује Његовом величанству на висини ако у Њега не верујемо истинито и правилно и спасоносно", истакао је Преосвећени владика Иринеј.

После заамвоне молитве служен је чин литије са светим иконама у Недељу Православља.

Епископ мохачки Дамаскин и прота Слободан Марковић са новосадским свештенством у Саборном храму

Исповест свештенства Епархије бачке

Током треће седмице Часнога поста, од 21. до 24. марта 2022. године, свештеници и ђакони Епархије бачке, предвођени Његовом Преосвештенством Епископом бачким господином др Иринејем, приступили су светој Тајни исповести. По благослову Преосвећеног владике Иринеја, свету Тајну исповести је извршио протопрезвитер-ставрофор Слободан Марковић, умировљени парох косјерићки. После исповести, прота Слободан је пожелео свештеницима и ђаконима Епархије бачке да време Часног поста достојно изнесу и да у радости дочекају празник Христовог Васкрсења. Исповест свештенства Епархије бачке извршена је у Саборном храму у Новом Саду, у манастиру Бођанима, у храму Светог апостола Томе у Доњем Ковиљу, у храму Светог великомученика Димитрија у Александрову, као и у храму Силаска Светога Духа на апостоле у Мошорину.

Његова Светост Патријарх српски Порфирије посетио Чуруг

У понедељак, 15/28. марта 2022. године, Његова Светост Патријарх српски господин др Порфирије посетио је храм Вазнесења Господњег у Чуругу.

Испред храма Вазнесења Господњег у Чуругу, Његову Светост Патријарха и Преосвећену господу епископе зворничко-тузланског Фотија и крушевачког др Давида, чланове Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, дочекао је Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј, свештенство и монаштво Епархије бачке, као и многобројни верни народ.

У храму Вазнесења Господњег у Чуругу, родном месту патријарха Порфирија, велико повечерје је служио протојерej-ставрофор Бранко Ћурчин, парох новосадски.

По завршеном богослужењу Његова Светост Патријарх српски господин др Порфирије је уручио орден Светог Саве другог степена госпођи Видосави Славнић из Чуруга, вишедеценијском појцу при Световазнесенском храму у Чуругу, за ревност у служењу Цркви и ближњима, као и љубав исказану према храму Божјем и за сва добра која је чинила и чини на корист Српске Православне Цркве. Исти орден уручен је постхумно и Јованки Дабић из Чуруга за сва добра која је чинила на корист Српске Православне Цркве. Ова висока одликовања именованима је доделио Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве, на предлог Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја.

Дочек Патријарха српског г. Порфирија испред Вазнесенског храма у Чуругу

После свечане доделе ордена, Светејши Патријарх се обратио присутнима, истакавши: „Знамо сви да је једна од најснажнијих богомољачких православних заједница између два рата и по рату била овде у Чуругу и то да је чурушка заједница била једна од најздравијих због великих свештеника, какав је био Павле Дожић, уз чије духовне скуте су одрасле и оне које је наша Црква препознала као

Актуелности

истинске примере вере и данас одликовала као примере вере на које треба да се угледамо и чијим примерима треба да се надахњујемо."

У Светосавском дому у Чуругу за високе госте је уприличена трпеза љубави. Током трпезе љубави, Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј је заблагодарио Његовој Светости на посети и бризи, те у своје име честитао носиоцима високих одликовања Српске Православне Цркве.

Молитвено сећање на архимандрите Јована (Радосављевића) и Авакума (Ђукановића) у манастиру Лелићу

У суботу, 9 априла. 2022. године, у манастиру Лелићу молитвено је обележена прва годишњица од упокојења архимандрита Јована (Радосављевића) и четврта годишњица од упокојења архимандрита Авакума (Ђукановића). После свете Литургије, годишњи парастос су служили Преосвећена господа епископи бачки Иринеј, ваљевски Исихије, мохачки Дамаскин и топлички Јеротеј, уз саслужење свештенства више епархија Српске Православне Цркве.

По завршетку парастоса, присутнима се обратио Његово Преосвештенство Епископ бачки др Иринеј. Беседу Преосвећеног владике Иринеја преносимо у целости.

„По благослову владике Исихија, домаћина ове богочуване Епархије, пало ми је у део да данас кажем неколико речи на гробу блажене успомене оца Јована поводом годишњице његовог упокојења. Та година дана је врло брзо прошла, а и цео наш живот на земљи – и наше људско искуство – пролази брзо. Ја сам оца Јована упознао као млад студент почетник, пре неких педесет и шест година; осим мене и други, као, рецимо, владика крушевачки Давид и, овде присутни, отац Љуба Аџић познају га отприлике толико дуго.

Оно што њему најмање треба у овом часу јесу похвале из наших уста. Али нама треба оно чиме он нама у овом тренутку из гроба говори. Као што смо управо малочас чули, с једне стране земни смо и у земљу одлазимо, али са друге стране, ако и умиремо, живи смо у Господу Христу, Који ће нас све васкрснути у последњи дан. Наш разговор не само са Господом кроз молитву него и са покојницима и са живима, онима који су близу и далеко, увек је могућ и остварљив и ми га уствари, као православни хришћани, непрекидно и водимо. Отац Јован више сада говори нама него што ја говорим о њему. Говори, пре свега, својим примером монашког и хришћанског живота, својим људским ликом, управо по овоме што смо изговарали и појали у току свете Литургије и у току овога светога чина парастоса. На причасном стиху чули смо речи: *В памјат вјечнују будет праведник*, тојест: *Праведник ће имати вечан спомен*. У праведнике који ће имати и већ имају вечан спомен слободан сам да уврстим и оца Јована, који је, као што, мање-више, сви ми присутни знамо, провео у манастиру од свог детињства – од једанаесте године живота, па до блажене кончине – више година него што било ко од нас присутних има година живота. Исто тако, речи Спаситеља нашега када је имао сусрет са браћом, Својим потоњим ученицима и апостолима, Филипом и Натанаилом, између осталих, биле су: *Ево правог Израиљца у којем нема лукавства*, док је говорио о Свом будућем апостолу. То исто бих могао поновити о оцу Јовану, не само на основу свог вишедеценијског искуства заједничког живљења и хода ка нашој вечној Отаџбини, ка Царству Божјем – надамо се у Бога да је то наш пут – него и у име свих вас који сте, свако на свој начин, познавали, уважавали, волели оца Јована и са њим били у духовној вези. За њега се заиста то што је Спаситељ рекао може поновити: да је био Израиљац у коме нема лукавства, тојест православни хришћанин, монах, свештенослужитељ, архимандрит, који је био према спољa, према другима, према ближњима, оно што је био и пред Богом, што је био пред самим собом, пред својом савешћу.

Данас, нажалост, у наше скрбне дане, нема превише људи који немају више лица и наличја. Дух времена, тачније речено утицај једне нехришћанске цивилизације, која запљускује свет и чији прљави таласи допиру и до нашег отачаства и до нашег народа, чини да људи бивају учени од малих ногу да једино

Са парастоса у манастиру Лелићу

нормално и корисно, од интереса, – јер интерес је данас многима религија, – јесте приказати себе добрим, а иначе, у суштини, све је дозвољено, сва средства су дозвољена ради постизања интереса и циља.

Отац Јован је сваким својим даном у животу, могу да кажем, показао да таква 'философија живота' представља подметање од стране нечастивог архинепријатеља нашега спасења, а да је истина само ова – следити Господа Христа у нашем животу, Онога Који је за Себе рекао да је Истина, Који је једини то могао да каже. Могао бих наводити и друге речи из Светога Писма и из светог богослужења наше Цркве које би боље него моје убоге речи исказале то што желим да кажем овом приликом, али мислим да је и оволико довољно.

Још да додам једну древну дефиницију монаха коју су сами велики подвижници још у четвртом веку дали говорећи шта је то монах и монаштво, па су рекли да је монах онај ко живи одвојено од света, од људи у свету, а који је истовремено са свима сједињен, сједињен са целим светом, са свима људима, са свом Божјом творевином; то је онај ко нема трајне отаџбине овде на земљи и нема дома овде на земљи него је путник, поклоник на путу, који је свугде само гост, а и свугде је увек у своме дому, зато што жели да живи у Господу и Бог му онда, на његову молитвену жељу и чежњу, узвраћа Својом љубављу. Уосталом, и Сâм Господ Христос каже да Он са Оцем небеским стоји на вратима наших срца и куца, па, ако их ми отворимо, настанићемо се, каже Господ, у њему, и заувек пребивати у таквом човеку, а и он у Господу.

Тако је и живот оца Јована на земљи протекао на разним местима, у разним светињама, у најтежим временима, почевши од његове родне Епархије ваљевске, па преко Епархије жичке, где је стасавао уз светога Владику Николаја, чије мошти такође овде почивају и велики су благослов не само за Лелић и за Ваљевску епархију него и за сав српски род и за сав православни свет; не заборавимо да се његова дела преводе и на грчки, и на руски, и на западне језике и да он полако израста, поред светог аве Јустина Поповића, у једног од васељенских учитеља Цркве нашега времена.

Актуелности

Уз светога Владику Николаја, дакле, стасавао је духовно отац Јован, тада мали искушеник Милисав, па је онда у тешким ратним условима (пошто је пред рат дошао у манастир, 1938. године) претрпео све што је трпео наш народ. Претрпео је, нажалост, и злостављања од припадникâ једноверног народа, од бугарских окупационих војника, у Студеници и другде. Касније следи његов живот на разним местима, у разним светињама: у манастиру Рачи, у Призрену и другде. Призренски део његовог живота ја познајем изблиза, из прве руке. Био сам – и, ево, још сам – један од ретких који је био под кровом владике Павла, нашег потоњег Патријарха, са оцем Јованом и другим монасима, сада већ покојнима, и знам колико се и тамо непрекидно трудио.

Његов живот је био стварно непрекидна молитва и рад. Плодови тога рада такође су нам свима познати. Када је већ био професор Богословије у пензији, није никада мировао, није имао времена за одмор. Буквално до последњега даха трудио се да сведочи учење Цркве и истиче примере истинских хришћана, нарочито монахâ и монахињâ. Колико би само знаменитих монаха и монахиња нашега рода било заборављено да отац Јован није имао стрпљења и љубави да о свакоме од њих остави аутентично, истинољубиво, праведно сведочење?

Зато, молећи се данас за његову душу, верујемо и да је нашао милост у Господа и да се већ налази на оној правој, десној страни, која ће и на крају историје, о Другом доласку Господњем, чути речи: *Ходите, благословени Оца мојега, примите Царство које вам је припремљено!* Свима нама људима је припремљено Царство небеско, а оно друго, мрачно царство, царство вечне муке, није припремљено људима; припремљено је ђаволу и палим анђелима његовим, по нелажној речи Господа нашега. Али и човек, као потпуно слободно биће – а слободно је биће јер је по лику Божјем саздано, једини од свих створења – може, нажалост, да злоупотреби слободу избора и савести и да, уместо Бога, изабере сатану. Као што је рекао један умни човек у српском роду, философ Божа Кнежевић, толики је распон човековог бића да може да се уздигне на такве висине живота у Богу и са Богом да му се и Бог радује, али може и да сроза себе до таквих мрачних дубина да га се и ђаво застиди.

Отац Јован је добри део изабрао у свом животу. То је удео који се неће одузети од њега. Слично можемо рећи и о блаженопочившем оцу Авакуму и многим другима. Важно је да увек имамо као узор пред својим очима управо те сведоке истинског предања монашког живота – оне који су молитвени чин монашког пострига остварили у свом животу на земљи. Јер, будимо искрени, таласи овога света не запљускују само хришћане који живе у свету; запљускују и нас, монахе и монахиње; покушавају да уђу и унутар манастирских зидина. Понекад, нажалост, и улазе, више или мање. У нашем времену неки од монахâ се подвизавају и жртвују са својим народом на мученичком Косову и Метохији, где је отац Јован велики део живота провео (један део живота и ја сам са њим био), а појединци дају и свој живот за Христа и за наш тамошњи народ, као нови свештеномученик Харитон и други. Али имамо и случајеве где неко каже: *Ја нећу да идем тамо, нећу да живим међу Шиптарима*, а монаси смо сви – и једни, и други, и трећи.

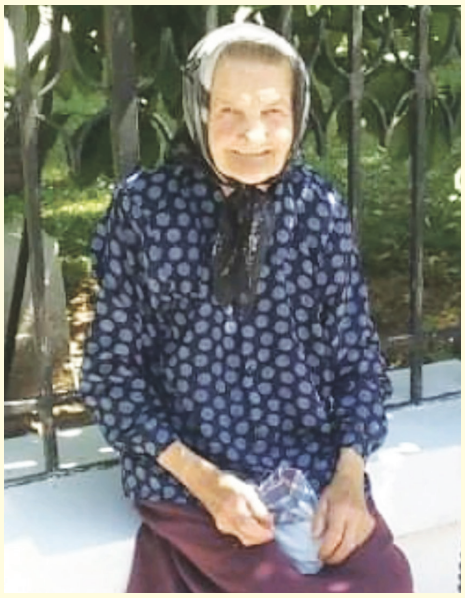
Дакле, угледајмо се на наставнике своје духовне као што су се они угледали на Христа Господа, Који је једини Пут, Истина и Живот, и Којем нека је вечна слава и хвала и из наших недостојних уста, а оцу Јовану блажена успомена и обитавање у насељима праведникâ, у наручју Аврамовом и у наручју свих светих, у заједници са свима светима! Нека му Бог дарује Царство небеско, а и нас да помилује! Амин."

Упокој, Господе

МАРИЈА МИШКОВИЋ (1932 – 2022)

У понедељак, 7. фебруара 2022. године, у вечерњим часовима, уснула је у Господу слушкиња Божја Марија Мишковић.

Марија Мишковић је рођена 9. априла 1932. године у Бечеју, од побожних родитеља Мирка и Стане. Ниског раста, мршава, изразито танких руку и ногу, благо повијених леђа, са марамом повезаном на глави, широког осмеха на лицу и увек на свом бициклу... Овако би скоро сваки Бечејац описао своју блаженопочившу суграђанку Марију Мишковић, нашу мајка-Мару. Наизглед обична, она се свакако издвајала и истицала међу свим суграђанима.

Блаженопочивша Марија Мишковић

Читав свој животни век је провела као вредна домаћица и са супругом Димитријем је равноправно обављала све послове, чак и оне најтеже – пољопривредне. После болести супруга, сав терет живота се обрушио на њена леђа. Упркос томе, она је све са лакоћом носила. Господ их је благословио и подарио им сина Жарка, који је још у младости био велика подршка и ослонац у породици. Године 1986. Марија је открила да болује од рака и после операције у Сенти лекар јој је рекао да не очекује дуже од шест месеци живота. Прихватајући то предвиђање са смирењем, није изгубила своју веру. Штавише, додатно ју је ојачала. Свакодневно је одлазила у храм Светог великомученика Георгија, у којем је време проводила у молитви. Једном приликом, после прочитане молитве за здравље од стране надлежног свештеника, осетила је да је испуњава благодатна топлина која је грејала читаво њено биће. „Знала сам, у том тренутку, да ме је Господ излечио молитвама Пресвете Богородице!" – сведочила је мајка-Мара. И заиста, Господ јој је повратио физичко здравље, које се највише одразило на њено духовно укрепљење. Од тада па до краја свог живота – а то је период од тридесет и шест година – мајка-Мара је увек била при храму. Са великом љубављу се трудила да њена црква буде лепа. Није била реткост да мајка-Мара буде виђена у раним јутарњим или касним поподневним часовима како кречи и сређује црквену порту. Није било чудно видети је на неким старим мердевинама како се труди да обрише прашину и паучину чак и на најнеприступачнијим местима у храму. Бринула је и о изгледу такозване Бароничине цркве, задужбине Еуфемије Јовић, као и о параклису Светог великомученика Георгија, задужбини Богдана Дунђерског. Одлазила је и у Бачко Петрово Село да окречи воћке, засади цвеће, покоси траву у порти параклиса Успења Пресвете Богородице. На сва та места је стизала искључиво на свом бициклу. То је чинила добровољно, из љубави, одбијајући да добије заузврат било какву новчану надокнаду. Када би црквено звоно означило почетак било ког богослужења – она је била ту. Сваког је дочекивала и испраћала са благим осмехом, а џеп јој је увек био пун слаткиша намењених за оне најмлађе. Таква је била наша мајка-Мара, све док је Господ није призвао к Себи. Своје биће и несебичну љубав је успела да пренесе и на своје унуке, Бранку и Александру, као и на своју праунуку Драгану.

Опело поводом упокојења слушкиње Божје Марије Мишковић служено је 9. фебруара 2022. године на православном гробљу у Бечеју. Опело су служили свештеници и ђакони Епархије бачке.

Драга наша мајка-Маро, хвала ти на свȍј несебичној жртви и љубави и нека ти Господ подари вечни покој и Царство Божје!

Ђакон Дарко Вујков

Упокој, Господе

СТАНИМИР ПАНИЋ (1931 – 2022)

У уторак, 8. фебруара 2022. године, на дан свештеног спомена преподобних Ксенофонта и Марије, у поподневним часовима, у деведесет и првој години живота упокојио се у Господу Станимир Панић, дугогодишњи председник Црквене општине у Локу.

Рођен је 7. јуна 1931. године у Локу, од оца Ђуре и мајке Десанке, рођене Коледин, као најмлађе, пето дете. Станимир врло рано у детињству остаје без оца, који је пострадао 1942. године у злогласном Погрому спроведеном на територији Шајкашке. У браку са супругом Љубицом имао је сина протојереја-ставрофора Радивоја Панића, свештеника при храму Светог Саве у Београду.

Блаженопочивши Станимир Панић

Од малих ногу стасава у храму у Локу, а на дужности председника Црквене општине у Локу био је пуних шездесет година. Са ове дужности се повукао 2019. године на лични захтев, оставши почасни члан Црквеноопштинског управног одбора. Учествовао је у снимању филма *Деца бесмртности* у којем је на потресан начин сведочио о страдању свога оца у Погрому. Живео је тихо, ненаметљиво, прихватајући јеванђелски свакога и трудећи се да помогне свакоме колико је могао.

Голгота страдања породице Панић није се зауставила само на страдању 1942. већ се поновила 2015. године, када су, уочи празника Светог пророка Илије, у саобраћајној несрећи страдали Татјана, Никола и Симеона, супруга и двоје деце проте Радивоја, који и сâм бива повређен. И тада је деда-Стане, како смо га од милоште звали, претрпевши јововско страдање, прихватио вољу Божју, молећи се непрестано за упокојење својих најближих сродника, а истовремено и за опоравак сина Радивоја и унуке Христине.

Сваког свештеника који је био постављен за пароха у Локу он би срдачно дочекао, а потом му усрдно помагао колико год је могао, како својим саветима тако и делима. Није било богослужења којем није присуствовао, чак и у време Васкршњег поста, када је, иако у позним годинама живота, вршио земне поклоне, сведочећи својим примером истинску веру у Бога и љубав према Цркви. Блаженопочивши Станимир Панић је дугогодишњим савесним вршењем дужности председника Црквене општине у Локу показивао своју оданост Цркви чак и у најтежим временима, када је подвиг био и прекрстити се у непосредној близини храма, акамоли редовно ићи у цркву и водити разговоре са свештенством.

У четвртак, 28. јануара / 10. фебруара 2022. године, на дан свештеног спомена преподобних Јефрема и Исака Сирина, у храму Светог пророка Илије у Локу је служена заупокојна Литургија поводом упокојења Станимира Панића, на којој је началствовао протојереј Миладин Бокорац, архијерејски намесник жабаљски, уз саслужење свештенства Епархије бачке.

После заупокојне Литургије опело је служио прота Миладин, уз саслужење свештенства Епархије бачке и Архиепископије београдско-карловачке. После чина опела тело блаженопочившег слуге Божјег Станимира је сахрањено на гробљу у Локу.

Вечан ти спомен, блаженства достојни, драги наш брате Станимире!

Презвитер Даниел Кобиљски

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА

СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

Путујте са благословом Цркве.

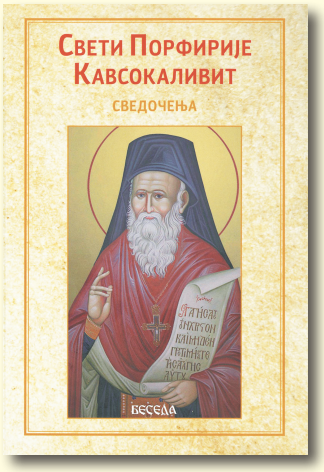

Информације можете добити путем телефона бр.: 064/12-93-616 и 021/526-068

Нова издања

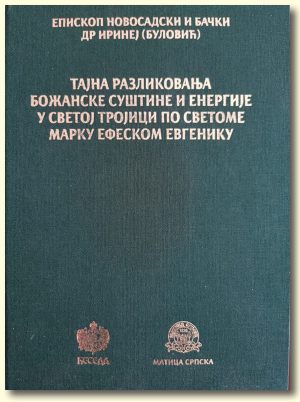

ДЕЛА СВЕТОГ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА

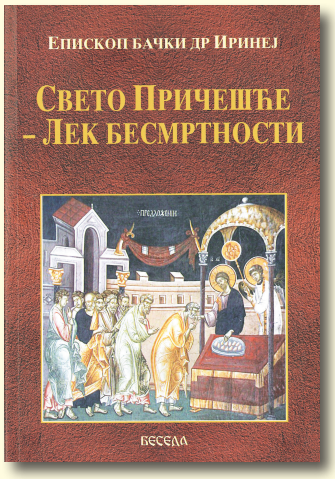
СВЕТИ ПОРФИРИЈЕ КАВСОКАЛИВИТ

СВЕДОЧЕЊА

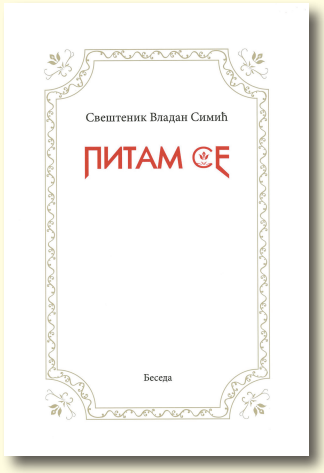
ТАЈНА РАЗЛИКОВАЊА БОЖАНСКЕ СУШТИНЕ И ЕНЕРГИЈЕ У СВЕТОЈ ТРОЈИЦИ ПО СВЕТОМЕ МАРКУ ЕФЕСКОМ ЕВГЕНИКУ

Епископ новосадски и бачки
др Иринеј (Буловић)

СВЕТО ПРИЧЕШЋЕ – ЛЕК БЕСМРТНОСТИ

Епископ новосадски и бачки
др Иринеј (Буловић)

ПИТАМ СЕ

Свештеник Владан Симић

На таласу Православља

„Циљ наше Информативне службе је да буде у служби сведочења и ширења православне вере.”

Епископ бачки г. Иринеј

БЕСЕДА

РАДИ ТАВОР 95,1 MHz

90,7 MHz РАДИО СЛАВОСЛОВЉЕ

РАДИО „БЛАГОВЕСНИК" 95,7 Mhz

АНГЕО ГОСПОДНИ
НА ГРОБУ
ХРИСТОВОМ

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ ХРАМА У МАНАСТИРУ ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЋУ

Жиро рачун 250-2010001105760-64 (Еуробанка, Нови Сад)